

Raadsvoorstel

Onderwerp Verlenging aanloopreserve Forum Groningen
Telnr. 14 050 Bijlagen 0

Registratienummer 139894-2025
Classificatie ☒ Openbaar ☐

Portefeuillehouder De Wrede

Langetermijn agenda (LTA) LTA ja: ☒ Maand 07 Jaar 2025
Raad LTA nee: ☐ Niet op LTA

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de aanloopreserve voor het opvangen van exploitatietekorten bij het Forum Groningen te verlengen tot en met 2026;
- II. het huidige saldo van de aanloopreserve ad € 1,47 miljoen als volgt te verdelen;
 - a. een bedrag van € 460.000,-- beschikbaar te houden in de aanloopreserve voor het opvangen van exploitatietekorten bij het Forum Groningen in 2025 en 2026;
 - b. een bedrag van € 700.000,-- vanuit deze aanloopreserve toe te voegen aan de voorziening Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen – Forum;
 - c. het resterende bedrag van € 313.728,-- te laten vrijvallen en toe te voegen aan de Algemene Reserve;
- III. de gemeentebegroting 2025 op deelprogrammaniveau overeenkomstig te wijzigen.

Samenvatting

Forum Groningen bevindt zich met de aangekondigde wetswijziging in 2026 en zorgplicht voor gemeenten in de transitie naar een volwaardige bibliotheek. Naast leesbevordering wordt ingezet op educatie en basisvaardigheden. Omdat de coronajaren niet te karakteriseren zijn als een reguliere aanloopperiode, en er in de nabije toekomst onzekere factoren spelen - met name het inregelen van de nieuwe zorgplicht per 2025/2026 - stellen we voor de aanloopreserve voor Forum Groningen met twee jaar verlengen. Het voorstel is een deel van de nog beschikbare middelen vanuit de aanvankelijke aanloopreserve hiervoor beschikbaar te stellen, namelijk een bedrag van € 460.000. Vanuit de aanloopperiode is reeds duidelijk dat door intensief gebruik van het gebouw en het inregelen van installaties voor de gebouwexploitatie eenmalig aanvullende middelen nodig zijn. Het gaat om optimalisaties aan roltrappen, de lift naar het dak, de klimaatinstallatie en de glazenwasinstallatie. Hiervoor is het noodzakelijk € 700.000 toe te voegen aan de voorziening Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen – Forum, voorstel is om deze te dekken vanuit de aanloopreserve. Voorstel is het restant van de aanvankelijke aanloopreserve vrij te laten vallen, en toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

Bij de start van het Forum is een aanloopperiode van vijf jaar ingesteld (2020 t/m 2024), waarin zij de tijd kreeg tot een sluitende exploitatie te komen. Pas na zo'n periode, waarin nog allerlei zaken zich moeten uitkristalliseren (zoals de publiekstroom en het 'gedrag van het gebouw') is te zeggen hoe de structurele exploitatie eruitziet. Voor mogelijke exploitatiekortingen of andere incidentele noodzakelijke kosten in voorgenoemde aanloopperiode, zijn destijds middelen gereserveerd in de vorm van een aanloopreserve. Bij de start in 2020 is rekening gehouden met een aanloopreserve van € 2,32 miljoen voor exploitatiekortingen en € 1,0 miljoen voor incidentele frictiekosten, samen € 3,32 miljoen.

Forum is voor Groningen een beeldbepalende instelling met een voorname maatschappelijke opdracht, waar we goed voor willen zorgen. Met internationale allure en ruim 2 miljoen bezoekers per jaar heeft het Forum zich in korte tijd onmisbaar gemaakt voor Groningen en haar bewoners. De start van Forum Groningen was vanwege de uitbraak van corona echter roerig. Zij kon de 5 beoogde opstartjaren niet volwaardig benutten, bijvoorbeeld omdat er sprake was van sluiting door de lockdowns. Daarnaast biedt de huidige exploitatie nog de nodige uitdagingen alsook kansen, met name het inregelen van de nieuwe wettelijke zorgplicht per 2025/2026.

Wetswijziging met zorgplicht

Het kabinet vindt dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek moet hebben. Gemeenten krijgen daarvoor vanaf 2025 extra geld (in 2025 en 2026 namelijk € 2,95, en daarna € 2,90 per hoofd van de bevolking) en per 2026 een wettelijke taak (zorgplicht). 2025 en 2026 worden gezien als overgangsjaren naar de wetswijziging Wsob ('Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen'), die naar verwachting in 2026 van kracht wordt.

Bibliotheken hebben vijf belangrijke maatschappelijke functies volgens de Wsob:

1. **Kennis en informatie beschikbaar stellen:** Boeken uitlenen, informatiepunten inrichten en bijeenkomsten organiseren over diverse onderwerpen zoals gezondheid en duurzaamheid.
2. **Ontwikkeling en educatie:** Taaltrainingen voor volwassenen en lessen over mediawijsheid op scholen.
3. **Stimuleren om te lezen:** Leesclubs, voorleesmiddagen en het stimuleren van voorlezen door ouders en medewerkers.
4. **Ontmoetingen en debatten organiseren:** Themacafés, markten en verkiezingsdebatten.
5. **Kennismaken met kunst en cultuur:** Lezingen, exposities, films, concerten, stadswandelingen, workshops en voorstellingen.

De kaders bij de zorgplicht worden nog nader ontwikkeld en met gemeenten gecommuniceerd. Wat we al wel weten is:

1. **Volwaardigheid:** Lokale invulling van de vijf kerntaken van de Wsob en ondersteuning van het onderwijs (Bibliotheek op School).
2. **Toegankelijkheid:** Voldoende vestigingen op bereisbare afstand voor alle inwoners. Bij uitbreiding van de gemeente zal een extra vestiging nodig zijn.
3. **Garantie:** Goed opdrachtgeverschap vanuit de gemeente. Hiervoor wordt door ons momenteel gewerkt aan een integrale bibliotheekvisie.

Kader

Kadernota 2021- 2028

Cultuur draagt bij aan de leefkwaliteit en identiteit van inwoners, van jong tot oud en met alle achtergronden en opleidingsniveaus. Met cultuur kun je je eigen verhaal vertellen, je grenzen verleggen en verbinding leggen met het verleden en de toekomst. Cultuur kan zorgen voor verbinding binnen één groep en ook voor ontmoeting met 'de ander' en voor dialoog.

Forum Groningen is er voor inwoners van 0 t/m 100 jaar (en ouder) en draagt met haar zeven pijlers - de bibliotheekdienstverlening, jeugd, film, museum Storyworld, de exposities, de commerciële activiteiten en een breed palet aan (sociaal-maatschappelijke) activiteiten - bij aan een leven lang leren.

Informatiebrief 'Voortgang Forum Groningen 2024' met kenmerk 308917-2024

Argumenten en afwegingen

Verlenging aanloopreserves 2025/2026

Door de coronaperiode waren de eerste 5 jaar van het Forum - dat vlak voor de eerste lockdown van start ging - niet te karakteriseren als reguliere aanloopperiode. Ook staat het Forum de komende 2 jaar voor de genoemde wetswijziging. Voorstel is derhalve de aanloopreserve die bij aanvang van het Forum Groningen is ingesteld met twee jaar te verlengen om zo het Forum de kans te bieden hiermee op verantwoorde wijze te kunnen omgaan.

Het voorstel is een deel van de nog beschikbare middelen vanuit de aanvankelijke aanloopreserve hiervoor beschikbaar te stellen. Vanuit de aanloopperiode is reeds duidelijk dat door intensief gebruik van het gebouw en het inregelen van installaties voor de gebouwexploitatie eenmalig aanvullende middelen nodig zijn. Hiervoor is het noodzakelijk € 700.000 toe te voegen aan de voorziening Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen – Forum, voorstel is om deze te dekken vanuit de aanloopreserve (nadere toelichting zie ‘Gebouwexploitatie van het Forum’). Voorstel is het restant van de aanvankelijke aanloopreserve vrij te laten vallen en toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Voor eventuele exploitatietekorten was jaarlijks € 460.000 vanuit de bij aanvang van het Forum door uw raad ingestelde aanloopreserve beschikbaar. Dit bedrag is - mede door de sluitingen tijdens corona - de afgelopen jaren niet volledig benut; daarom resteert er ultimo 2024 nog € 1,47 miljoen euro in de reserve. We stellen voor hiervan voor dekking van een eventueel exploitatietekort in de jaren 2025 en 2026 € 460.000 beschikbaar te houden, waarbij we uitgaan van € 300.000 voor 2025 en € 160.000 voor 2026. Dit vraagt een verlenging van de aanloopreserve met 2 jaar. We gaan ervan uit dat de bedragen in 2025 en 2026 voldoende zekerheid bieden om alsnog van een volwaardige aanloopperiode te kunnen spreken.

Gebouwexploitatie van het Forum

Mede door het grote succes van het Forum - en daarmee het intensieve gebruik - is er in de beginjaren sprake van een aantal aanvullende opgaven in het beheer en onderhoud. Zo slijten onder meer de roltrappen sneller dan gepland. Daarnaast is er een ontwerpogave voor de lift naar het dak, om deze beter te laten functioneren. Ook moet het gebouwbeheersysteem worden geoptimaliseerd (klimaatinstallatie, WKO) om de energievoorziening nog beter te organiseren en laten functioneren. Hiermee wordt ook het gebruikscomfort voor met name het personeel verbeterd. Tot slot is door gebruikservaring gebleken dat de glazenwasinstallatie niet optimaal functioneert. Dit vraagt nader onderzoek naar oorzaak en oplossing.

Hiervoor is het noodzakelijk € 700.000 toe te voegen aan de onderhoudsvoorziening voor het Forum (de voorziening ‘Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen’). Deze voorziening dient ter dekking van toekomstig onderhoud aan gebouwen die door de gemeente worden verhuurd. We stellen voor deze toevoeging te dekken vanuit de aanloopreserve. Omdat dit noodzakelijke kosten zijn om het gebouw – en daarmee de exploitatie van de stichting Forum Groningen – goed te kunnen laten functioneren vinden we het passend deze kosten te dekken uit de resterende middelen van de aanloopreserve voor het Forum. Daarmee worden de budgetten vanuit de aanloopreserve alsnog beschikbaar gesteld voor het oorspronkelijke doel en kan een ongewenste stijging van de kostprijsdekkende huurprijs worden voorkomen, en daarmee ook een mogelijke impact op de activiteiten van het Forum.

Risicoprofiel en vermogenspositie Groningen Forum

In 2023 is op basis van de begroting 2023 en realisatie 2022 een risicoprofiel opgesteld. Conclusie was dat het Forum een minimaal eigen vermogen van € 2 miljoen dient te hebben om fluctuaties in de bedrijfsvoering in een kalenderjaar op te kunnen vangen. Het resultaat van het Forum in 2024 bedraagt conform jaarrekening € -791 en is daarmee nagenoeg sluitend. Het minimaal noodzakelijk eigen vermogen voor Forum in 2025 is vastgesteld op € 2.1 miljoen.

Hoewel duidelijk is dat de wettelijke zorgplicht van bibliotheken medio 2026 gaat gelden, zijn de exacte kaders nog niet bekend. Met de voorgestelde verlenging van de aanloopreserve verwachten we dat het Forum ook in financieel opzicht voldoende voorbereid is op de nieuwe situatie. Zij kan overigens pas aanspraak maken op de beschikbare aanloopreserve indien blijkt dat het er in 2025 en/of 2026 zodanig sprake is van een negatief resultaat, dat ter dekking hiervan het eigen vermogen te beperkt zou worden. Als gemeente herijken we het noodzakelijke eigen vermogen jaarlijks.

Transformatiefonds

De gemeente heeft een transformatiefonds ingesteld voor gemeentelijk gesubsidieerde instellingen die onder druk van kostenstijgingen kwetsbaar zijn geworden. Forum Groningen komt hier niet voor in aanmerking omdat het geen transformatie behoeft.

Vrijval Algemene Reserve

Met het verlengen van de aanloopreserve voor twee jaar in omvang van € 460.000 en de noodzakelijke toevoeging van € 700.000 aan de gebouwexploitatie, bieden we het Forum ruimte om tot een stabiele exploitatie te komen. Het resterende bedrag van € 313.728 wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve (vrijval).

Maatschappelijk draagvlak en participatie

N.v.t.

Financiële consequenties

Begin 2025 resteert een bedrag van € 1,47 miljoen in de aanloopreserve voor het Forum. Met het verlengen van de aanloopreserve met 2 jaar voor een totaalbedrag van € 460.000 resteert een bedrag van € 1,01 miljoen euro. Hiervan is het noodzakelijk € 700.000 toe te voegen aan de voorziening Onderhoud kostprijs dekkende verhuur gebouwen – Forum, voorstel is om deze te dekken vanuit de aanloopreserve. Het resterende bedrag van € 313.728 kan worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Het restantbedrag van € 460.000 blijft in 2025 en verder beschikbaar in de Algemene Bestemmingsreserve voor mogelijke exploitatietekorten of andere incidentele noodzakelijke kosten. De daadwerkelijke inzet in 2025 en 2026 wordt bepaald op basis van de financiële resultaten van het Forum Groningen in die betreffende jaren.

Het onttrekken aan de Algemene bestemmingsreserve en de toevoeging aan de Algemene Reserve vraagt onderstaande begrotingswijziging. Deze mutatie heeft als gevolg dat het weerstandsvermogen toeneemt met € 313.728 (verbetering van de ratio met 0,3%).

BEGROTINGSWIJZIGING EXPLOITATIE 2025 (x € 1000)									
Programma	Deelprogramma	Beleidsveld	inc/str	Lasten	baten	Saldo voor res.mut.	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Saldo na res.mut.
04 Dienstverlening en bestuur	04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	04.2.1 College, gemeenteraad en griff	I			0		1014	1014
04 Dienstverlening en bestuur	04.2 College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing	04.2.1 College, gemeenteraad en griff	I			0	314		-314
03 Vitaal en Sociaal	03.5 Cultuur	03.5.1 Culturele infrastructuur	I	700		-700			-700
Totaal				700	0	-700	314	1014	0

Overige consequenties

Ondanks de door corona uitdagende start heeft Forum Groningen snel grote stappen gezet. In 2022 trok het al meer dan 2 miljoen bezoekers, waaronder een recordaantal bioscoopbezoekers. Ook nam - tegen de landelijke trend in - het aantal bibliotheekabonnementen toe. Deze positieve ontwikkeling zette in 2023 en 2024 door. In beide jaren trok het Forum jaarlijks zo'n 2,5 miljoen bezoekers, met opnieuw een recordaantal bioscoopbezoekers en wederom een toename van het aantal bibliotheekabonnementen. Ook kon het Forum over 2024 bogen op een bijna sluitende exploitatie, waar in 2023 nog sprake was van een negatief resultaat van € 450 duizend.

Vervolg

Afhankelijk van besluitvorming volgt een afsluitende voortgangsbrief over Forum Groningen.

Lange Termijn Agenda

Behandeling van het raadsvoorstel vindt plaats op 2 juli 2025.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

locoburgemeester,
Mirjam Wijnja

secretaris,
Christien Bronda

Dit raadsvoorstel is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.